

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η συμβολή της Επιτροπής στο Θεματολόγιο των Ηγετών

#FutureofEurope #EURoad2Sibiu

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ: ΑΡΘΡΟ 352

Η λεγόμενη «ρήτρα ευελιξίας» (βλ. πλαίσιο 1) που ορίζεται στο άρθρο 352 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)¹ έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη ιστορία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση: Μια σύντομη νομική ιστορία

1957	Υπογραφή των Συνθηκών της Ρώμης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας βασισμένης σε Ενιαία Αγορά	1988	Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων συστήνουν επιτροπή για να μελετήσει την Οικονομική και Νομισματική Ένωση υπό την προεδρία του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jacques Delors
1969	Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων ορίζουν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση ως στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης		Η έκθεση Delors για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση προτείνει σαφή μέτρα για τη δρομολόγηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε τρία στάδια
1970	Η ομάδα Werner - ομάδα εργασίας με επικεφαλής τον Πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου Pierre Werner - υποβάλλει την τελική της έκθεση η οποία προβλέπει την επίτευξη πλήρους Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης εντός δέκα ετών, μέσω προοδευτικών σταδίων	1989	Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων αποφασίζουν να δρομολογήσουν το πρώτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης με την πλήρη ελευθέρωση της κυκλοφορίας κεφαλαίων έως την 1η Ιουλίου 1990
1971	Τα (τότε έξι) κράτη μέλη εγκρίνουν τη σταδιακή καθιέρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, περιλαμβανομένης της μείωσης των περιθωρίων νομισματικών διακυμάνσεων	1992	Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προβλέπει τη σταδιακή εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος των κρατών μελών και την εφαρμογή κοινής νομισματικής πολιτικής μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
1972	Δημιουργία του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (snake in the tunnel) από τα έξι κράτη μέλη: ενός μηχανισμού για τη διαχείριση των νομισματικών διακυμάνσεων έναντι του δολαρίου	1999	Δρομολόγηση του ευρώ και μεταβίβαση αποκλειστικής αρμοδιότητας σε θέματα νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
1979	Δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος με βάση την έννοια σταθερών, αλλά προσαρμόσιμων συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας	2002	Το ευρώ τίθεται σε κυκλοφορία

Η χρήση του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ συμβαδίζει με την εξέλιξη της νομικής ιστορίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Πίνακας 1).

Η διαχείριση των πρώτων μηχανισμών στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών, η σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας, καθώς και η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα βασίζονταν στη ρήτρα ευελιξίας.²

Ακόμη και αν η ιστορία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας έχει τη βάση της σε μια διεθνή συμφωνία μεταξύ των μελών της ζώνης του ευρώ, η δημιουργία του συνδέεται με το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ.

Αυτό κατέστη εμφανές όταν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση σχετικά με τη νομιμότητα του Ευρωπαϊκού

Μηχανισμού Σταθερότητας στη γνωστή υπόθεση «Pringle».

Το Δικαστήριο εξέτασε το ενδεχόμενο ότι το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ μπορούσε να παραχωρήσει στην ΕΕ τις απαραίτητες εξουσίες για τη δημιουργία μόνιμου μηχανισμού που θα επέτρεπε τη χρηματοδοτική στήριξη των μελών της ζώνης του ευρώ που υφίστανται πιέσεις, ακόμη και αν δεν θεώρησε υποχρεωτική τη χρήση της ρήτρας ευελιξίας αντί μιας διεθνούς συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών.³

Ωστόσο, το νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ είχε ήδη χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία του μηχανισμού στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών: δανειακής διευκόλυνσης για τη στήριξη των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών. Η χρήση αυτή του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ στο πλαίσιο των πρώτων σταδίων της Οικονομικής

ΠΛΑΙΣΙΟ 1: ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η «ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ»;

Η ρήτρα ευελιξίας είχε περιληφθεί από τους θεμελιωτές των Συνθηκών σε αναγνώριση του γεγονότος ότι θα ήταν αδύνατον να προληφθούν όλα τα απρόβλεπτα συμβάντα που ενδεχομένως θα προέκυπταν κατά τη διαδικασία ενοποίησης. Επιτρέπει στην ΕΕ να ενεργεί σε τομείς στους οποίους οι αρμοδιότητες της ΕΕ δεν προβλέπονται σαφώς από τις Συνθήκες αλλά χρειάζονται για να επιτευχθούν οι στόχοι που ορίζονται στη Συνθήκη. Ως εκ τούτου, αντιπροσωπεύει ένα μέσο προσαρμογής σε νέες προκλήσεις.

Η προηγούμενη ρήτρα ευελιξίας - που απαντά στο πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΟΚ) και στο πρώην άρθρο 308 της Συνθήκης για την ίδρυση

της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΚ) - διατηρήθηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας στο άρθρο 352 της ΣΛΕΕ παρά τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ.

Βάσει αυτής απαιτείται ομοφωνία στο πλαίσιο του Συμβουλίου καθώς και, μετά τη μεταρρύθμιση της Συνθήκης της Λισαβόνας, η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η Επιτροπή οφείλει να εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων στη χρήση αυτής της νομικής βάσης. Η διαδικασία εκ των προτέρων ελέγχου για την επικουρικότητα εφαρμόζεται σε όλες τις νομοθετικές προτάσεις.

Η εφαρμογή της ρήτρας υπήρξε ιδιαίτερα ορατή στην ιστορία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

και Νομισματικής Ένωσης αποτελεί ένδειξη ότι υπήρχε ήδη κοινή αντίληψη ότι το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ανάλογων μέσων.

Θα μπορούσε επομένως να εφαρμοστεί παρόμοιος συλλογισμός για τη μετάβαση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στο επόμενο λογικό στάδιο της: ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο εντός του πλαισίου των Συνθηκών, με τη μεταφορά του σημερινού Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στο δίκαιο της ΕΕ.

Η ένταξη του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στο πλαίσιο της Ένωσης μπορεί επομένως να πραγματοποιηθεί μέσω κανονισμού με βάση το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ. Για να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση των δραστηριοτήτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεχθούν ότι τα κεφάλαια του

Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας είναι συνδεδεμένα με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο - μέσω μεμονωμένων δεσμεύσεων ή απλουστευμένης πολυμερούς πράξης. Για να είναι ωστόσο δυνατό να ληφθεί ως βάση το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ πρέπει να πληρούνται αρκετές προϋποθέσεις.

Όπως διαπίστωσε ήδη το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην απόφαση στην υπόθεση «Pringle»,⁴ δεν υπάρχει ειδική νομική βάση στις Συνθήκες για τη δημιουργία μηχανισμού όπως ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας. Επίσης, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας εμπίπτει στο πεδίο της οικονομικής πολιτικής.⁵ Δεδομένου ότι αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4 της ΣΕΕ, στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου βασισμένου στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας εντάσσεται

ΠΛΑΙΣΙΟ 2: ΤΙ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 352 ΤΗΣ ΣΛΕΕ

1. Εάν, **στο πλαίσιο των πολιτικών που καθορίζονται από τις Συνθήκες**, η δράση της Ένωσης θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη ενός από τους **στόχους που τίθενται με τις Συνθήκες, χωρίς αυτές να προβλέπουν τις εξουσίες δράσης που απαιτούνται για τον σκοπό αυτό**, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θεσπίζει τις κατάλληλες διατάξεις. Όταν το Συμβούλιο θεσπίζει τις διατάξεις αυτές σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, αποφαινεται επίσης ομόφωνα προτάσει της Επιτροπής και μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
2. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, **εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων** στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.
3. Τα μέτρα που βασίζονται στο παρόν άρθρο δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις στις οποίες οι Συνθήκες αποκλείουν την εναρμόνιση αυτή.

στο πλαίσιο των πολιτικών που ορίζονται στις Συνθήκες. Η ανάγκη ενός οργάνου όπως ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας βασίζεται σε πραγματικά στοιχεία και επιβεβαιώνεται με το άρθρο 136 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, καθώς και με τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Αμφότερα αναφέρονται στον τρέχοντα Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας ως εξής: «θα ενεργοποιείται εφόσον κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της».

Κανονισμός ο οποίος βασίζεται στο άρθρο 352 της ΣΛΕΕ δεν αντιπροσωπεύει καταστρατήγηση της διαδικασίας για την αναθεώρηση των Συνθηκών. Όπως υπογραμμίζεται με το άρθρο 136 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, η ένταξη του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στο δίκαιο της ΕΕ δεν διευρύνει το πεδίο αρμοδιοτήτων της Ένωσης, αλλά καλύπτει ένα κενό σε θέματα συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων της χωρίς να διευρύνει τους στόχους, τις λειτουργίες και τις δραστηριότητές της.

Όσον αφορά τη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ απαιτείται πρόταση της Επιτροπής η οποία θα εξεταστεί σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία: ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου (με τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών, περιλαμβανομένων κατ' αρχήν εκείνων το νόμισμα των οποίων δεν είναι το ευρώ), και έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σύμφωνα με τη δεύτερη

ΠΛΑΙΣΙΟ 3: ΤΟ ΑΡΘΡΟ 352 ΤΗΣ ΣΛΕΕ ΚΑΙ Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ «καθότι αναπόσπαστο μέρος θεσμικού συστήματος βασισμένου στην αρχή των δοτών εξουσιών, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τη διεύρυνση της έκτασης των αρμοδιοτήτων [της Ένωσης] πέραν του γενικού πλαισίου που συνιστούν οι διατάξεις του όλου πλέγματος των Συνθηκών της, και ιδίως εκείνες που ορίζουν τα καθήκοντα και τις δραστηριότητες της [Ένωσης]. Το άρθρο [352 της ΣΛΕΕ] δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για τη θέσπιση διατάξεων οι οποίες τελικώς θα είχαν ως συνέπεια, κατ' ουσίαν, τροποποίηση της Συνθήκης χωρίς να έχει τηρηθεί η διαδικασία που η ίδια η Συνθήκη προβλέπει προς τούτο».⁵ Η εν λόγω νομολογία υπενθυμίζεται στη δήλωση αριθ. 42 που επισυνάπτεται στις Συνθήκες,

παράγραφο του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή οφείλει να επιστήσει την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων σε μια τέτοια πρόταση και εφαρμόζεται διαδικασία εκ των προτέρων ελέγχου για την επικουρικότητα (πρωτόκολλο αριθ. 2 των Συνθηκών).

Αντίθετα με αυτό που ισχύει για την τροποποίηση της Συνθήκης για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας ή για αναθεώρηση της Συνθήκης, η χρήση του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ δεν απαιτεί κύρωση από όλα τα εθνικά κοινοβούλια. Ωστόσο, βάσει συνταγματικών νόμων ορισμένων κρατών μελών,⁷ η θετική ψήφος εκπροσώπου στο Συμβούλιο υπόκειται σε προηγούμενη έγκριση του κοινοβουλίου. Στο πλαίσιο αυτό, για τα εν λόγω κράτη μέλη, τα εθνικά μέτρα που απαιτούνται για την τροποποίηση της Συνθήκης για τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας μπορεί να αποδειχθούν το ίδιο απαιτητικά με εκείνα που επιβάλλονται γενικά για τη χρήση του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ. Για άλλα, η κύρωση σε εθνικό επίπεδο δεν είναι υποχρεωτική.

ΠΛΑΙΣΙΟ 4: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 352 ΤΗΣ ΣΛΕΕ

Το γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο, στην απόφασή του σχετικά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, απεφάνθη ότι απαιτείται επίσημη απόφαση της Bundestag και του Bundesrat της Γερμανίας προκειμένου ο Γερμανός αντιπρόσωπος στο Συμβούλιο να εκφράσει τη συμφωνία του για την έκδοση πράξης βάσει του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ.⁸ Τούτο ισχύει επίσης για το Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει του βρετανικού νόμου του 2011 για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το πολωνικό Συνταγματικό Δικαστήριο, στην απόφασή του σχετικά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, έκρινε ότι ο πολωνικός νόμος περί συνεργασίας προβλέπει επίσης ειδικές εγγυήσεις όσον αφορά το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ.⁹

Αντιθέτως, σύμφωνα με την ερμηνεία του γαλλικού και του τσεχικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, η ρήτρα ευελιξίας καλύπτεται από το πρωτότυπο έγγραφο κύρωσης.¹⁰ Άλλα κράτη μέλη όπως η Δανία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Αυστρία ή η Ισπανία έχουν διατάξεις (γενικές και όχι ειδικά για το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ) που επιτρέπουν στα κοινοβούλιά τους να ζητούν από τους υπουργούς να συζητούν τις θέσεις τους πριν από τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου.¹¹

-
1. Οι προγενέστερες αντίστοιχες διατάξεις με εκείνες του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ περιλαμβάνονται στο άρθρο 235 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Συνθήκη ΕΟΚ) και στο άρθρο 308 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΚ).
 2. Το άρθρο που αναφέρεται στην προκειμένη περίπτωση αποτέλεσε πρόδρομο του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ, δηλ. του άρθρου 235 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.
 3. Υπόθεση C-370/12, Pringle, EU:C:2012:756, σκέψη 67.
 4. Ό.π., σκέψη 64.
 5. Ό.π., σκέψη 60.
 6. Γνώμη 2/94, της 28ης Μαρτίου 1996, EU:C:1996:140, σκέψη 30.
 7. Αυτή είναι η κατάσταση στη Γερμανία. Βλ. απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 30ής Ιουνίου 2009 για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, DE:BVerfG:2009:es2009 0630.2bve000208, σκέψη 417: «Όσον αφορά τη χρήση της ρήτρας ευελιξίας δυνάμει του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ, απαιτείται πάντοτε νόμος κατά την έννοια του άρθρου 23 παράγραφος 1 δεύτερη περίοδος του Βασικού Νόμου». Η προϋπόθεση αυτή έχει κωδικοποιηθεί στο άρθρο 8 του *Integrationsverantwortungsgesetz* της 22ας Σεπτεμβρίου 2009. Για τις περιπτώσεις αυτές, το γερμανικό Σύνταγμα απαιτεί πλειοψηφία δύο τρίτων Bundestag και στο Bundesrat.
 8. Βλ. απόφαση του γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 30ής Ιουνίου 2009 για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, DE:BVerfG:2009:es20090630.2bve000208, σκέψη 417: «Όσον αφορά τη χρήση της ρήτρας ευελιξίας δυνάμει του άρθρου 352 της ΣΛΕΕ, απαιτείται πάντοτε νόμος κατά την έννοια του άρθρου 23 παράγραφος 1 δεύτερη περίοδος του Βασικού Νόμου». Η προϋπόθεση αυτή έχει κωδικοποιηθεί στο άρθρο 8 του *Integrationsverantwortungsgesetz* της 22ας Σεπτεμβρίου 2009.
 9. Σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 11 του πολωνικού νόμου περί συνεργασίας, το Συμβούλιο Υπουργών πρέπει να υποβάλει τα νομοσχέδια στη Sejm και στη Γερουσία πριν από την έκδοση της απόφασης και υπάρχει υποχρέωση διαβούλευσης με την αρμόδια αρχή στη Sejm και στη Γερουσία. Βλ. απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2010 - αριθ. αναφ. Κ 32/09, απόδοση στην αγγλική γλώσσα, διαθέσιμη στο «Selected Rulings of the Polish Constitutional Tribunal Concerning the Law of the European Union (2003-2014)», Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warsaw, 2014, σ. 237 (διαθέσιμο στη διεύθυνση http://trybunal.gov.pl/uploads/media/SIM_LI_EN_calosc.pdf).
 10. P. Kivver, «German Participation in EU Decision-Making after the Lisbon Case: A Comparative View on Domestic Parliamentary Clearance Procedures», (2009) 10 German Law Journal, 1287-1296, σ. 1296.
 11. Ό.π., σ. 1295· Άρθρο 8 του ισπανικού νόμου 8/1994, της 19ης Μαΐου, που διέπει τη μεικτή επιτροπή για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προστέθηκε με το άρθρο 2 του νόμου 38/2010 της 20ής Δεκεμβρίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΤΟ ΑΡΘΡΟ 352 ΤΗΣ ΣΛΕΕ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΟΣΗΜΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ

Ορόσημα	Νομικές βάσεις
<p>1971 Το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 71/142/ΕΟΚ με την οποία ενεργοποίησε τη δυνατότητα αμοιβαίας συνδρομής με τη μορφή διμερών δανείων για καταστάσεις κρίσης όσον αφορά το ισοζύγιο πληρωμών.</p>	<p>Πρώην άρθρο 108 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 142 της ΣΛΕΕ)</p>
<p>1973 Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 907/73 ιδρύθηκε Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας για να στηρίξει τη λειτουργία του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τα κράτη μέλη θα κατέθεταν αποθέματα για τη συγκέντρωση πόρων με σκοπό τη σταθεροποίηση των ισοτιμιών και τη χρηματοδότηση της στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών. Η αξία της λογιστικής μονάδας καθοριζόταν με βάση την αξία συγκεκριμένου βάρους καθαρού χρυσού. Η δράση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας έληξε με την καθιέρωση του ευρώ το 1999.</p>	<p>Πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ)</p>
<p>1975 Εξαιτίας της πετρελαϊκής κρίσης του 1973 και των δυσχερειών του ισοζυγίου πληρωμών που αντιμετώπιζαν ορισμένα κράτη μέλη, ο όγκος πιστώσεων κατέστη ανεπαρκής και η διαδικασία διμερούς συνδρομής υπερβολικά χρονοβόρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση κρίσεων. Το Συμβούλιο εξέδωσε συνεπώς τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 397/75 για τη σύναψη κοινοτικών δανείων, με βάση τη ρήτρα ευελιξίας. Ως εκ τούτου, η Κοινότητα μπορούσε να αντλήσει κεφάλαια ύψους έως 3 δισ. δολαρίων από τρίτες χώρες, τράπεζες ή απευθείας από τις κεφαλαιαγορές με την έκδοση δανείων διάρκειας τουλάχιστον πέντε ετών και τη διάθεσή τους στα κράτη μέλη. Ο ρόλος της Κοινότητας στην περίπτωση αυτή περιοριζόταν στην οργάνωση των πόρων και στη διενέργεια διαπραγματεύσεων αλλά η εγγύηση εξακολουθούσε να παρέχεται από τα κράτη μέλη και όχι από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.</p>	<p>Πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ)</p>
<p>1978 Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3181/78 του Συμβουλίου περί του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος. Με τον κανονισμό αυτό το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας απέκτησε τη δυνατότητα να λαμβάνει νομισματικά αποθέματα από νομισματικές αρχές των κρατών μελών και να εκδίδει ECU έναντι αυτών των στοιχείων ενεργητικού. Η δέσμη νομισμάτων, γνωστή ως ECU, είχε ήδη καθοριστεί στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3180/78 του Συμβουλίου περί τροποποίησης της αξίας της λογιστικής μονάδας που χρησιμοποιείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας, με βάση τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 907/73 του Συμβουλίου. Αρχικά, το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 5ης Δεκεμβρίου 1978 για την καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και επί συναφών θεμάτων ήδη αναφερόταν στο ECU ως κεντρικό στοιχείο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.</p>	<p>Πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ)</p>
<p>1981 Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 682/81 του Συμβουλίου περί αναμορφώσεως τού μηχανισμού χορηγήσεως κοινοτικών δανείων προοριζομένων για τη στήριξη των ισοζυγίων πληρωμών των Κρατών μελών μεταρρύθμισε τις διευκολύνσεις που είχαν δημιουργηθεί το 1975. Μέσω αυτού του κανονισμού, η Επιτροπή είχε πλέον το δικαίωμα να συνάπτει τα δάνεια εξ ονόματος της ΕΟΚ, και η ίδια η Κοινότητα θα μπορούσε να είναι εγγυήτρια έναντι των δανειστών.</p>	<p>Πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ)</p>
<p>1988 Το Συμβούλιο επέλεξε να συγχωνεύσει τον μηχανισμό αμοιβαίας συνδρομής που υπήρχε το 1971 με το σύστημα κοινοτικού δανεισμού που δημιουργήθηκε το 1975 με την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1969/88 για τη θέσπιση ενιαίου μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών. Με προϋπολογισμό έως 16 δισ. ECU, το Συμβούλιο είχε τη δυνατότητα να χορηγεί δάνεια στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών στα κράτη μέλη.</p>	<p>Πρώην άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ) Πρώην άρθρο 108 της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 143 της ΣΛΕΕ)</p>

Ορόσημα	Νομικές βάσεις	
2002	<p>Ο μηχανισμός που θεσπίστηκε το 1988 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 332/2002 του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών. Με τον κανονισμό αυτό, ο οποίος είναι ακόμη σε ισχύ και εφαρμόζεται σε χώρες των οποίων το νόμισμα δεν είναι το ευρώ, το Συμβούλιο ολοκλήρωσε τη δημιουργία ενός κοινοτικού - σήμερα ενωσιακού - δανειοληπτικού συστήματος. Ο μηχανισμός αυτός διέθετε αρχικά ικανότητα ύψους 12 δισ. EUR, η οποία στη συνέχεια αυξήθηκε σε 25 δισ. EUR το 2008 και σε 50 δισ. EUR το 2009.</p>	<p>Πρώην άρθρο 308 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 352 της ΣΛΕΕ)</p>
2012	<p>Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για τη χορήγηση χρηματοδοτικής βοήθειας σε κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με τα νέα εργαλεία χρηματοδοτικής συνδρομής που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο των οικονομικών κρίσεων, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ) και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ). Με τον τρόπο αυτό θα είναι δυνατή η ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης και η ενδυνάμωση του οικονομικού και δημοσιονομικού συντονισμού, καθώς και η αύξηση της αποτελεσματικότητας της λήψης αποφάσεων μέσω της απλούστευσης της διαδικασίας ενεργοποίησης. Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν έχει ακόμη εγκριθεί από τον συννομοθέτη.</p>	<p>Άρθρο 352 της ΣΛΕΕ</p>
2012	<p>Το Δικαστήριο στην υπόθεση «Pringle» εξέτασε τη δυνατότητα το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ να παρέχει επαρκείς εξουσίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να θεσπίσει ένα σύστημα ανάλογο του ΕΜΣ.</p>	